

HARMINCADIK FEJEZET

A KERESZTÉNY EGYHÁZAK ÁLLÁSPONTJA ÉS LÉPÉSEI

A keresztény egyházak és a zsidók

A KERESZTÉNY EGYHÁZAKAT nagy felelősség terheli a magyar zsidóság tragédiájáért. Az első világháború előtt és után a zsidók iránti magatartásuk és a zsidókérdésben elfoglalt álláspontjuk nemcsak hogy tápot adott a tömegeket passzivitásra, ha éppen nem nyílt gyűlöletre készítő antiszemitizmusnak, de befolyásolta a náciik végleges megoldási programjára való reagálást is. A keresztény egyházak, a reakciós kormányzatok fő támaszai, élenjárói voltak a keresztény nemzeti mozgalmaknak, mely mozgalmak igyekeztek életben tartani az elavult félféudális társadalmi rendet, és megóvni az országban a keresztény szellemet. Ez felhatalmazta őket a „radikális” szocialista eszmékkel és mozgalmakkal való leszámolásra és a nemzetek „kártékony” zsidó befolyástól való megvédelmezésére. A két – szerintük közös töről fakadó – feladat végzésében egyforma buzgalmat tanúsítottak.

Jóllehet a keresztény egyházak zsidóellenes politikája az 1930-as évek végére teljesedett ki, az antiszemita légkör megteremtése már a magyar zsidóság ún. aranykorában kezdetét vette. A magyar kormányok ugyan kordában tartották ennek az időszaknak az antiszemita megnyilatkozásait, de a keresztény egyházak mégis további lendületet adtak az Istóczy Győző és Simonyi Iván-féle politikai ideológusok vezette zsidóellenes eszméknek és mozgalmaknak (lásd az 1. fejezetet). A klérus, kivált az elsőpapság fontos szerepet töltött be az Istóczy által nem sokkal az 1882-es hírhedt tiszaezlári rituális gyilkossági ügy után alapított antiszemita pártban. A papság nagy hévvel vetette be magát a keresztényszocialista munkás egyesületek létrehozására indult, Vatikán támogatta mozgalomba is, amely nyilvánvalóan az igazi, általánosan marxistának minősített szakszervezetek elszigetelését, majd azutáni megsemmisítését tűzte ki célul. A Zichy Nándor gróf irányítása alatt álló Katolikus Néppárt hosszú időn át erőteljes támogatást adott a mozgalomnak. A Habsburg-barát arisztok-